

Nederlandstalige samenvatting CPB Discussion Paper 428

‘When financials get tough, life gets rough? Problematic debts and ill health’

‘Problematische schulden hangen negatief samen met (mentale) gezondheid’

Ruim één op de 12 Nederlandse huishoudens kampt met problematische schulden¹. Een nog grotere groep loopt het risico om in schulden te geraken. Er wordt vaak een relatie tussen schulden en mentale gezondheid verondersteld. Maar is die er wel en zo ja, hoe ziet die eruit? Het CPB onderzocht of het krijgen van problematische schulden leidt tot het vaker gebruik maken van geestelijke gezondheidszorg (ggz), sociale en/of financiële hulpverlening.

Wanbetalersregeling

Iedereen in Nederland is verplicht verzekerd voor een basisverzekering. Mensen die langer dan zes maanden niet aan hun premieverplichting voldoen, komen terecht in de Regeling Wanbetalers. Deze mensen behouden toegang tot zorg, maar moeten een veelal hogere administratieve premie met boete betalen. Zij mogen de regeling pas verlaten als de schulden zijn afbetaald. Het aantal mensen die zes maanden of langer niet aan hun zorgpremie kunnen voldoen, ligt in de periode 2011-2015 tussen 298.000 tot 326.000. Daarmee is dit één van de meest voorkomende schulden in Nederland. Mensen met een zorgverzekeringsschuld hebben bovendien vaak moeite om aan andere financiële verplichtingen te voldoen.

Om de relatie tussen schulden en zorguitgaven te onderzoeken, werden data gebruikt die de zorguitgaven en problematische schulden van Nederlanders op individueel niveau in kaart brengen voor de jaren 2011-2015. Er werd specifiek gekeken naar mensen die in 2013 in de Regeling Wanbetalers terecht kwamen. Hun zorggebruik in de jaren 2011-2015 werd vergeleken met het zorggebruik van mensen die in dezelfde periode geen zorgverzekeringsschuld hadden.

Gemiddeld stijgen de geestelijke gezondheidszorg (ggz)-kosten met ongeveer 200 euro in 2014 en 2015 voor mensen die in 2013 in de Regeling Wanbetalers terechtkomen. Dat komt overeen met een stijging van zo'n 30% in ggz-kosten voor mensen die problematische schulden krijgen.

¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2021/26/schuldenproblematiek-in-beeld>

Verder neemt de kans op ggz-gebruik met 7% toe bij mensen met problematische schulden en de kans op gebruik van sociale en/of financiële hulpverlening met 40%.

Negatieve samenhang

Financiële problemen hangen dus negatief samen met de (mentale) gezondheid van mensen. Ggz-kosten stijgen sterker nadat mensen in financiële problemen terechtkomen. Ook neemt de kans op gebruik van ggz en sociale en/of financiële hulpverlening toe. Verder laat de publicatie zien dat mensen met schulden al voordat zij in de schulden kwamen hogere gezondheidszorguitgaven hadden dan mensen zonder schulden. Als mentale problemen ontstaan door schulden, dan heeft beleid dat problematische schulden voorkomt een dubbel effect: minder schuldenproblematiek en lagere zorguitgaven.